

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 27/2005 vp

Hallituksen esitys laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 22 päivänä syyskuuta 2005 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmis-
televasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen
laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta
(HE 130/2005 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti työelämä- ja
tasa-arvovaliokunta on antanut asiasta lausun-
non (TyVL 13/2005 vp), joka on otettu tämän
mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Kirsi Päivänsalo, sosiaali- ja
terveysministeriö
- etuuspäällikkö Suvi Onninen, Kansaneläke-
laitos
- lakimies Jarmo Pätäri, Akava ry
- asiantuntija Johan Åström, Elinkeinoelämän
keskusliitto ry
- sosiaalipoliittinen sihteeri Kaija Kallinen,
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö
SAK ry
- lainopillinen asiamies Janne Makkula, Suo-
men Yrittäjät
- toiminnanjohtaja Juhani Talonen, Työttö-
myyskassojen Yhteisjärjestö.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet Toi-
mihenkilökeskusjärjestö STTK ry ja Palkansaa-
jajärjestö Pardia.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttö-
myysturvalakia. Esityksessä ehdotetaan, ettei
puolison saamaa lasten kotihoidon tukea vähen-
nettäisi toisen puolison työttömyysetuudesta, jos
puoliso itse hoitaa lasta ja saa samanaikaisesti
äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainra-
haa.

Koulutuspäivärahan saamisen edellytyksiä
ehdotetaan muutettaviksi siten, että vaatimusta
koulutusta edeltävän työttömyysjakson vähim-
mäispituudesta lyhennetään 65 maksettua työt-
tömyyspäivää vastaavaksi. Tätä edellytystä ei

sovelleta hakijaan, jonka aloittama tai jatkama
ammattillisia valmiuksia edistävä koulutus sisäl-
tyy työllistymisohjelmaan. Samalla koulutuspäi-
värahan ja työttömyyspäivärahan yhteenlasket-
tu korvauspäivien enimmäiskesto ehdotetaan
muutettavaksi 565 päivään. Hakijalle, joka on
aloittanut työllistymisohjelmaan sisältyvän kou-
lutuksen tai jatkaa siihen sisältyviä opintoja en-
nen kuin hän on saanut työttömyyspäivärahaa tai
työmarkkinatukea vähintään 65 työttömyyspäi-
vältä, koulutuspäivärahaa maksetaan enintään
500 päivältä lisättynä ennen koulutuksen alkua

maksettujen työttömyyspäivien määrällä. Tällöin koulutuspäivärahaan voivat tulla sovellettaviksi myös omavastuuaikaa koskevat säännökset.

Esityksessä ehdotetaan vielä, että koulutuspäivärahan saamisen edellytyksenä olevaa työssäoloaikaa laskettaessa työhön rinnastettavana aikana otettaisiin huomioon myös aika, jolta hakijalle on maksettu sairausvakuutuslain mukaisista äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa tai erityishoitorahaa sellaiselta ajalta, jolta hän ei ole ansainnut laissa tarkoitettua eläkettä. Työhön rinnastettavana aikana huomioon otettavaksi ehdotetaan myös aika, jonka hakija on ollut lakiin tai työ- tai virkaehtosopimukseen perustuvalla hoitovapaalla tai suorittanut varusmies- tai siviilipalvelusta ja jona hakija on ollut

sairauden, vian tai vamman vuoksi työkyvytön saaden laissa tarkoitettua eläkettä, kuntoutustukea tai tapaturmavakuutuslain mukaista tapaturmaeläkettä.

Jos yleissivistävän koulutuksen puuttuminen on esteenä työllistymiselle tai osallistumiselle ammatilliseen koulutukseen ja koulutuksen tarve todetaan työllistymisohjelmassa, peruskoulun oppimäärän tai aiemmin aloitettujen lukio-opintojen loppuunsaattaminen voi oikeuttaa koulutuspäivärahaan.

Esitys liittyy valtion vuoden 2006 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2006.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esitykseen sisältyvät ehdotukset merkitsevät helpotusta työttömyysetuuksien ja koulutuspäivärahan saamisedellytyksiin. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää ehdotuksia tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina.

Valiokunta pitää sosiaalipoliittisesti varsin perusteltuna ehdotusta, jonka mukaan puolison saamaa lasten kotihoidon tukea ei vähennetä toisen puolison työttömyysetuudesta, mikäli ensiksi mainittu puoliso itse hoitaa lasta eikä hänellä lapsen hoidon tai samanaikaisesti maksettavan äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahan vuoksi ole oikeutta työttömyysetuuteen. Ehdotetulla muutoksella on merkitystä lapsiperheiden köyhyyden ehkäisemisessä, koska uudistuksella turvataan perheen taloudellisen aseman säilyminen silloin, kun perheen lapsiluku kasvaa toisen vanhemman ollessa työtön.

Koulutuspäivärahaan ehdotettavat muutokset parantavat etuuden hakijoiden taloudellista asemaa ja helpottavat kouluttautumista työttömänä. Etuuksien hakijoiden yhdenvertaisuus lisääntyy, kun työssäoloajan laskeminen koulutusrahan osalta yhdenmukaistetaan muiden työttö-

myysturvan lisäetuuksien kanssa ottamalla perhevapaa- sekä varusmies- ja siviilipalveluajat huomioon rinnasteisina aikoina työssäoloaikaa laskettaessa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan koulutuspäivärahan edellytyksenä olevan työttömyysajan lyhentämistä 86 päivästä 65 päivään. Työttömyyspäiviä ei edellytetä, jos hakijan aloittama tai jatkama ammatillisia valmiuksia edistävä koulutus sisältyy työllistymisohjelmaan. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan tavoin tärkeänä ehdotusta koulutuspäivärahan edellytyksenä olevan työttömyysajan lyhentämisestä ja erityisen myönteisenä sitä, ettei työttömyyседellytys jatkossa koske edellä kuvatuin tavoin muutosturvan piiriin kuuluvia. Eduskunta hyväksyi muutosturvan toimintamallia koskevan lainsäädännön (HE 48/2005 vp) yhteydessä lausuman, jossa eduskunta edellytti, että hallitus selvittää mahdollisuudet ottaa omaehtoinen koulutus työllistymisohjelmallisään oikeuttavien toimenpiteiden joukkoon ja poistaa koulutuspäivärahan saamiseen liittyvä 86 päivän työttömyyседellytys. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää lausunnossaan tärkeänä, että halli-

tus jatkaa ponnisteluja työttömyysedellytyksen lyhentämiseksi nyt ehdotetusta 65 päivästä tai sen poistamiseksi kokonaan. Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan esittämään kantaan.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota myös siihen, ettei hallituksen esityksessä ehdoteta työllistymisohjelmallisään oikeuttavaksi toimenpiteeksi omaehtoista koulutusta. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaa, että työllistymisohjelmallisä on työttömän toimeentulon kannalta tärkeä taloudellinen etuus ja se suuntaa lisään oikeutettujen henkilöiden kiinnostusta niihin toimenpiteisiin, joissa lisää maksetaan. Monesti kuitenkin sekä työvoimahallinnon että työttömän kannalta olisi huomattavasti mielekkäämpää, jos omaehtoinen koulutus olisi työttömälle työvoimakoulutuksen kanssa taloudellisesti samanarvoinen vaihtoehto, jolloin koulutukseen hakeutuminen voisi tapahtua koulutuksen sisältöä eikä muotoa koskevien kriteerien pohjalta. Sosiaali- ja terveysvaliokunta korostaa, että toimenpiteitä suunniteltaessa ensisijaisena tavoitteena tulee aina olla työttömyysajan lyhentäminen ja työllistymisen nopeuttaminen. Valiokunta pitääkin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan tavoin tärkeänä, että hallitus yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa jatkaa neuvotteluja omaehtoisen koulutuksen sisällyttämiseksi työllistymisohjelmallisään oikeuttavien toimenpiteiden piiriin.

Hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä sosiaali- ja terveysvaliokunnan huomiota on

kiinnitetty työttömyysturvaan vuoden 2005 alusta työeläkelainsäädännön muuttumisen johdosta hyväksytyjen muutosten vaikutuksiin. Työttömyysturvan saamisen estäväksi etuudeksi on työttömyysturvalain 3 luvun 4 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan vuoden 2005 alusta lähtien katsottu kansaneläkelain ja työeläkelakien mukainen vanhuuseläke. Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että aloilla, joilla on ammatillinen erityiseläkeikä, ei enää voi saada työttömyysturvaa eläkkeen ohella uuden säännöksen rajatessa kaikki vanhuuseläkkeen saajat etuuden ulkopuolelle kertyneen eläkkeen määrästä riippumatta. Hyväksyessään työttömyysturvalakiin työeläkeuudistuksesta aiheutuvia muutoksia valiokunta edellytti, että hallitus selvittää, miten työeläkejärjestelmän ja työttömyysturvan yhteensovittamista kehitetään työurien pidentämiseksi ja eläkkeellejäämisen myöhentämiseksi (StVM 43/2004 vp). Valiokunta pitää tarpeellisena, että sosiaali- ja terveysministeriö kartoittaa pikaisesti uusista säännöksistä aiheutuneet ongelmat ja selvittää mahdolliset lainsäädännön muutostarpeet.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

StVM 27/2005 vp — HE 130/2005 vp

Helsingissä 22 päivänä marraskuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Valto Koski /sd	Paula Risikko /kok
vpj.	Eero Akaan-Penttilä /kok	Arto Seppälä /sd
jäs.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Osmo Soininvaara /vihr
	Anneli Kiljunen /sd	Tapani Tölli /kesk
	Pehr Löf /r	Raija Vahasalo /kok
	Riikka Moilanen-Savolainen /kesk	Erkki Virtanen /vas
	Aila Paloniemi /kesk	Tuula Väättäin /sd.
	Leena Rauhala /kd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.

VASTALAUSE

Perustelut

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaa lausunnossaan, että hallituksen esityksen perusteluissa viitataan selvitysmies Pentti Arajärven tekemiin ehdotuksiin koulutuspäivärahan kehittämiseksi ja todetaan esityksen pohjautuvan lähtökohdiltaan näihin ehdotuksiin. Selvitysmies Arajärvi ehdotti selvityksessään, että koulutuspäivärahan työttömyyседелlytys lyhennettäisiin 21 päivään nopean koulutukseen hakeutumisen edistämiseksi. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta yhtyi selvitysmies Arajärven näkemyksiin nopean koulutukseen pääsyn merkityksestä työttömän motivaation kannalta ja piti tärkeänä, että hallitus jatkaa ponnisteluja työttömyyседелlytyksen lyhentämiseksi tai poistamiseksi kokonaan.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyi työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kantaan. Valiokunnan enemmistö ei kuitenkaan yhtynyt esitykseen, että asianomaiset pykälät olisi muutettu edellä sanotun mukaisesti.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena pait-si 10 luvun 3 ja 6 § muutettuina seuraavasti:

10 luku

Koulutuspäivärahaa koskevat säännökset

3 §

Koulutuspäivärahan saamisen erityisedellytykset

Koulutuspäivärahan saamisen edellytyksenä on, että hakija on koulutuksen aloittaessaan:

1) saanut välittömästi edeltäneen 12 kuukauden aikana työttömyyспäivärahaa tai työmarkkinatukea vähintään 21 työttömyyспäivältä; sekä

(3—5 mom. kuten StVM)

6 §

Koulutuspäivärahakauden kesto

Maksetut koulutuspäivärahapäivät luetaan 6 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun työttömyyспäivärahan 500 päivän enimmäisaikaan. Koulutuspäivärahana ja työttömyyспäivärahana maksettujen korvauspäivien yhteenlaskettu määrä voi olla enintään 521 päivää. Jos hakija on 3 §:n 3 momentin perusteella aloittanut työllistymisohjelmaan sisältyvän koulutuksen tai opinnot ennen kuin hän on saanut työttömyyспäivärahaa tai työmarkkinatukea vähintään 21 työttömyyспäivältä, koulutuspäivärahaa ja työttömyyспäivärahaa maksetaan yhteensä enintään 500 päivältä lisättynä ennen koulutuksen tai opintojen alkua maksettujen työttömyyспäivien määrällä. Enimmäisajan jälkeiseltä koulutusajalta koulutuspäiväraha maksetaan työmarkkinatuen suuruisena enintään siihen saakka, kun henkilö on saanut koulutuspäivärahaa 500 päivältä.

Helsingissä 22 päivänä marraskuuta 2005

Erkki Virtanen /vas
Leena Rauhala /kd
Sirpa Asko-Seljavaara /kok

Paula Risikko /kok
Osmo Soininvaara /vihr